

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

III. an Deus viribus etiam supernaturalibus adiuto intellectu creato
inuisibilis sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

dentalis respectu substantiæ, quæ eis cognoscitur. Ex quo & priores omnes probationes facile conuertuntur. Minoris autem probatio præ sua imbecillitate decumbit.

CERTAMEN IV.

Ratione probatur Inuisibilitas Dei naturalis ab intellectu naturali creato, & diluuntur obiectiones.

1. Facilioribus rationibus, & quæ minus Philosophiæ & Theologiæ moueant conclusionem probo. Primo: quia ens supernaturale nullum potest à naturali intellectu naturaliter videri: atqui Deus ens supernaturale absolute est: ergo nequit videri naturaliter ab intellectu naturali creato. Maior est communis contra Scoticos, & alios nonnullos: ut ait opposita grauius censuris notetur à Bannez, Zumel, & Nazario, licet non multo iure, de quo controuersi. 1. de ente supernaturali in genere, ubi eam maiorem firmiter statuimus: consequentia est legitima. Minor patet: quia Deus, licet iuxta indigentiam naturæ creatæ, & creabilis sit, quia omnia creata essentialiter dependentiam habent à Deo, ut sunt; at supra omnem exigentiam naturæ creatæ, & creabilis est, ut aduertit controuersi. illa 1. de ente supernaturali in genere d. 1. imò vniuersum supra omnem exigentiam creaturarum omnium, supernaturalium etiam: quare supernaturalissimus, seu supernaturalis. Indigentia enim Dei, quam creata omnia vniuersum ob necessitatem ab eo, & essentialiter dependentiam actiuam habent, Deum in se, & entitatem suam illis immensum excellere demonstrat, ut supra ostendimus sæpe.

2. Dices Deum, ut autorem naturæ naturalem esse: ac proinde posse, ut talem clarè videri. Si prima assumpti pars vera esset, teneret fortasse quidem solutio, sed solum in nostris principiis, quæ visionem etiam claram obiecti præcisiuam ex parte obiecti admittimus. At in communi ferè omnium opposita sententia non teneret: cum eiusmodi præcisiones obiectiuas in visione ex parte obiecti vix non admitat. Sed nec in opposita sententia teneret. Ratio enim authoris totius naturæ Deum ens naturale non facit: siquidem principij, & causæ ratio non ponit necessariò causam in eodem ordine cum effectui: licet ponat eius actionem, si ad exigentiam naturæ sit in eodem ordine naturæ: cum causa principalis esse æquiuoca possit, de cuius ratione est perfectiorem, nobiliorémque effectus suis esse: ac proinde non in eodem genere, & ordine cum illis; quin potius, ut nuper dicebam ratione authoris naturæ supra illam totam ponitur Deus, de quo fusius controuersi. 1. de ente supernaturali in genere. Denique, cum naturæ author, & principium Deus per omnipotentiam formaliter sit: atque hæc metaphysicè obiectiue sit potentia omnino inflexibilis, & indiuisibilis vno actu formalitatis obiectiue ad omnia possibilia, tam naturalia, quam supernaturalia se extendens: nequit, ut naturalis potentia adhuc abstractiue, nedum intuitiue, ex parte obiecti cognosci, quin, ut supernaturalis cognoscatur.

3. Secunda ratio sit, quia, etsi ens supernaturale creatum videri naturæ viribus ab intellectu creato posset, non statim Deus clarè visibilis ab intellectu creato dicendus esset, cum longè magis creatis omnibus supernaturalibus, quam hæc naturalibus, excellat, ac proinde ad Timoth. 6. *lucem inaccessibilem habitare* dicitur. Ex quo principium Christianæ Metaphysicæ sumendum ad rem hanc est. Si enim supernaturale, quæ tale, quia adeo naturalibus cunctis entitatiua perfectione, & nobilitate excellit, naturalis visionis, claræque cognitionis sui in se viribus excedit, multo magis eas excedet, quod supernaturalibus etiam cunctis inhuit nobilior perfectiúsque est. Tertiò, quo nobiliores veritates sunt, eo maioris perfectionis, & virtutum cognosciturum potentiam requirunt, ut abstractiue etiam cognoscantur: Sic enim in iis, quæ discursu, aut ob nobilissimum motuum diuini testimonij abstractiue nouimus, experimur: ergo, ut veritatem nobilissimam (Deum scilicet) perfectiori modo, imò perfectissimo ex creatis

de suo genere, scilicet intuitiue, seu visuè clarè, & in se videat maxime intellectus vires requiruntur, scilicet supernaturale iuuamen. Quarto, ex principiis naturalibus constat visionem Dei, quæ talem beatificam esse: idque etiam constat ex illis *Quoniam ipsi Deum videntur, & videntur eum sicuti est*: at omnis visio Dei possibilis est visio Dei, quæ absolute Deum videmus, & videntur Deum sicuti est, & visio beatifica est: ergo supernaturalis, ut constat ex dictis cert. 2.

4. Reliquum igitur est, ut fateamur Deum entitatem suam viribus naturæ ab intellectu creato inuisibilem esse, eoque inuisibilitatis modo, quo Attributum, Dei speciale constituitur, ut patet ex dictis q. 1. cert. vii. de specialitate Attributi diuini inuisibilitatis oculo corporeo. Sed tamen Deum viribus naturæ visibilem esse sic contenditur. Etenim Deus viribus naturæ, seu naturaliter amabilis à voluntate creata est: ergo & visibilis naturaliter ab intellectu creato erit. Probatur consequentia, tum ex parte obiecti, tum ex parte actuum. Ex parte obiecti. Primo: quia, sicut veritas Dei obiectiua, summa, atque infinita est, ita & Dei bonitas. Secundo quia sicut amari, ut causa prima, & author naturæ est, potest & secundum bonitatem, ob quam naturaliter operatur, ita ut author naturæ, ac secundum veritatem huic muneri necessariam videri, admissa in visione possibilitate præcisionis obiectiue, quam nos, & iam alij admittunt. Tertiò: quia eadem opinione admissa poterit esse visio Dei, ut entis præcisæ: quæ circa eam formalitatem, non est, cur necessario supernaturalis esse debeat: et sic possit circa obiectum naturale actus supernaturalis, quoad substantiam versari. Hoc vnum argumentum his confirmationibus suffultum dignum est, quod dilatur. Plura enim alia, quæ contra hanc conclusionem ab aliis inducuntur, licet multum Theologiæ moueant, suapte genio, nullo in-
pellente, mutant.

5. Et tamen argumento, & instantiis, admissis antecedente, alij, atque alij variè respondent: Quirò iuxta suam illam commensurationem potentie, seu virtutis cognoscitur obiecti in se, & suo esse, & cognoscibilitatis obiecti disparitatem subtiliter reddit: quia, ut obiectum ametur opus non est, ut eius bonitas in se ametur, & secundum esse voluntati commensuretur, sed ut est in cognitione: aliisque satis consequentes, & subtilis, quas perqui non lubet: ego vero nego antecedens. Censeto enim omnem Dei amorem Charitatis, atque ob eius bonitatem intrinsecam necessariò, & essentialiter supernaturalem esse: ac proinde implicare actum amoris benevolentie Dei naturalem. Id quod ex duobus nostris principiis pendet. Alterum ex controuersi. 1. de ente supernaturali in genere: nullum scilicet actum naturalem ob motuum formale supernaturale, multoque minus diuinum, elici posse. Secundum ex hac controuersi. d. 2. q. vii. ubi ostendi quoduis diuinum prædicatum, & attributum indiuisibili suo essentiali conceptu in suo genere infinitum esse, neque vllis partialibus, nedum infinitis, conceptibus obiectiuis metaphysicis compactum. Ex quo fit, ut nequeat cognitione, aut amore vllò creato attingi, non infinitus, & supernaturalis, ut n. 2. dicebamus: quo instantie omnes, quæ in confirmationem argumenti, & consequentie adducebantur, & pro antecedentis probatione assumi poterant, emuantur.

QVÆSTIO III.

An Deus viribus etiam supernaturalibus adiuto intellectu creato inuisibilis sit.

Oc etiam ad inuisibilitatem veram Dei dignoscendam, de qua hic, examinandum etiam nunc erit.

CERTAM.

CERTAMEN I.

Negativa conclusio certa de Fide est, ubi de aliquorum Patrum mente.

^{1.} Deum viribus supernaturalibus intellectu adiuto inuisibilem non esse, sed potius supernaturali compo-
pimento eleuatum intellectum posse Deum in se clarè vi-
dere Catholica dogmatica, & de Fide propositio est contra
Armenos, qui nec se videri Deum ab intellectu creato pos-
se censent, teste Armacano lib. 14. quæstionum contra
eos cap. 1. Castro verb. *Beatitudo*, hæresi 1. Elench. hæresi.
verb. *Armeni*. Valsq. d. 37. c. 1. apud quem ab hoc errore Ar-
menos purgare contendunt Nicephor. & Sanderus, sed fun-
damento ex quo Armenos in eo errore fecerit dicuntur
Abailardus, & Arnaldus Brisensis à Castro ibidem ex epist.
193. Bernardi, ex qua quidem Arnaldi cum errore fuisse,
in Abailardi fuit, cerò colligitur. Abailardi tam fuisse, ne-
que ex illa, neque ex 189. vbi huius errores recensentur, mi-
nimè conuincit, ut bene Valsq. citatus qui pro eo errore refert
Almerici tempore Innocentij tertij. Et quidem expressa ve-
ritas est in Scripturis, quibus Beati Deum visum dicuntur.
Matth. 5. *Beatitudo cordis quoniam ipsi Deum videbunt.*
c. 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui
in celis est.* Ioan. 14. *Manifestabo ei me ipsum.* 1. ad Corinth.
13. *videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem
facie ad faciem.* Et iterum: *Nunc cognosco ex parte, tunc
autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* 1. Ioan. 3. *Scimus quo-
niam cum apparuerit similis ei erimus: quoniam videbimus
eum sicut est.* Ideo definita ea propositio fuit ab Eua-
ngelista Pa. epist. 1. t. 1. Concilior. ex illo 1. Ioan. 3. ex quo etiam
Concil. Francoford. epist. ad Episcopos Hispan. Eugen.
Pa. 4. & Concil. Florent. sess. 14. Benedictus Pa. 11. siue 12.
iuxta Molinam p. qu. 12. art. 1. acque oppositam tenentes
ut hæreticos puniendos statuit in Extratrag. *Benedictus*,
ut refertur à Maiore in 4. qu. vi. & à supplemento Ga-
briel ibi d. 49. qu. 2. art. 3. dub. 3. Argentina qu. 4. Bacon. eius
libri 4. siue à Castro supra. Insuper in cap. *Dammamus*, de
summi Trinit. vbi damnatur Almarici error, atque in Con-
cil. Senonensi vbi damnatur Abailardus, & in Trident.
2. In eandem veritatem conspirant Patres ex eisdem
Scripturæ locis: Dionys. de Celesti Hierarch. c. 4. S. Martialis
epist. ad Tolosanos c. 27. Origen. 1. periarth. cap. 1. ex illo
Psalm. 35. *In lumine tuo videbimus lumen.* Nazian. orat. 25.
siue, comprehensionem Dei pro eius visione, de Patrum
more, vsurpans, de qua contra Anomæos disputabant. Ire-
næus lib. 3. cap. 3. licet, ante iudicij diem ab aliquo vi-
dendus sit Deus, dubium in Augustino vbi refellit Gregor.
Magn. 18. Moral. c. 28. & 36. Damasc. in Barlaam. c. 8. vbi
summam damnatorum penam visionis Dei priuationem
appellat, & 1. de Fide c. 1. vbi, licet Deum asserat natura
incomprehensibilem, id est inuisibilem, addit, nisi cui vo-
luerit Filius reuelare. Ioan. Cypariscus de decade 4. cap. 5.
Beda in id. 1. Ioan. 3. recitatum, & t. 8. lib. quæst. qu. 9.
Hil. em. 4. in Matth. & can. 18. Nicet. in orat. 44. Nazian.
vbi & Nazian. & orat. 25. & orat. 20. de Basilio. Isidor. lib.
sentent. sentent. 22. Hieron. in illud 1. Corinth. 13. ad
quod etiam Theodoret. Chryso. & Theophilact. Ber-
nard. serm. 31. in Cantica, & epist. 187. August. denique
epist. 6. 30. 111. & 112. cap. 4. 7. & 8. epist. 150. 4. de Ge-
nesi. ad Iher. cap. 23. lib. 12. cap. 34. de Trinitat. lib. 14. cap.
8. de Ciuit. lib. 12. cap. 29. quorum, & aliorum Patrum
ad ea Scripturæ loca referunt testimonia nonnulla Valsq.
d. 37. cap. 5. Granados controuers. 1. d. 3. sect. 2. Illud so-
lum obseruauit doctè Armacanus supra cap. 3. atque ex eo
Valsquez num. 18. illud 1. Ioan. 3. *videbimus eum sicut est*,
de visione erga humanitatem Christi, seu Christi, qua
hominis, intelligi non posse, sed de Deo: quia Christi
humanitatem, etiam damnati videbant, quam rationem
primo dederat Fulgentius respons. 3. ad Ferrand.
3. Verum licet ita, ex Scriptura, & Patribus res habeat,
tamen de aliquorum Patrum, etiam ex citatis, mente ad-
dubitationis, est non leuis. Etenim Chryso. somnus pio, & Ca-
tholico in errore Anomæorum recitatum quæst. 2. odio,
ad se sese illi opponere videtur, ut in alium, ut non incidit
Christoph. de Ortega, de Deo vno, Tomus I.

se, valde tamen, non semel, inclinasse videatur hom. 14.
in Ioann. ad id: *Deum nemo vidit unquam*, ait: *nemi-
nem id, quod Deus est vidisse: neque Angelos, neque
Archangelos: sed, si eos percontaberis, nihil ab his de
Dei substantia audies, sed tantum referentes Gloria
in exelsis Deo.* Posset autem de substantia eius à Beatis
Angelis audiri, si ab eis eam videri censeret: ac infra
subdit. *Deum videre est impossibile: quia cum nemo nouit,
nisi Filius: quousque per carnem assumptam visibilis
etiam Angelis factus est, quod autem Matth. 5. dicitur
quoniam ipsi Deum videbunt, & cap. 18. Angeli eorum
semper vident faciem Patris mei: Sic interpretatur:
cogitationem enim, atque imaginationem, quam pro
viribus nostris capimus eam visionem appellat.* Clarius
adhuc in ea sententia est hom. 3. de illis Seraphim Dei
maiestatem videntibus, faciemque præ aciei suæ imbe-
cillitate velantibus. Itai. 6. *quamquam non ipsam meram
videbant lucem, nec ipsam sinceram substantiam: sed
que videbant condescensus erat, & indulgentia: quem
condescensum & indulgentiam ita lubinde explicat:
Cum Deus, non, ut est, se ostendit, sed quodam vide-
re is potest, qui aspectum eiusmodi meruit, eatenus in-
firmis videntis suam representationem meretur, ac tem-
perat, condescendere illum tantisper dicimus, & huius-
modi condescensum nominamus, & indulgentiam, qui-
bus familiaris repetit hom. 4.*

4. Theodoretus omnino concordat dialogo *Immuta-
bilia*: vbi post alia, quæ roganti Eranisti de modo, quo
Angeli semper faciem Dei videant, ut loco citato dicitur,
Orthodoxi nomine respondet. Ita ergo de Angelis
intelligamus audientes quotidie, vident faciem Patris
vestri: non enim vident substantiam diuinam, quæ nec
circumscribi, nec comprehendere, nec mente percipi potest,
& quæ vniuersa comprehendit: sed quandam gloriam,
quæ eorum viribus correspondet, sique eis commodata.
Chryso. somnus de more, ac Theodoret. ea in re sequuntur
Euthymius, & Theophylactus in id Ioan. *Deum nemo
vidit unquam*. Nyssen. item lib. de beatitudinib. ad id:
Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Vbi
substantiam Dei non nisi per effectus aliquos visibilem à
creatura esse docet, ac proinde visionem Dei Beatis ibi
promissam, non visionem Dei in se, sed possessionem eius
significare, ut Psalm. 117. *Vi videri bona Hierusalem.* Pro
eadem sententia recitari possent Basil. 1. contra Eunom.
post med. Epiphani. hæresi 70. Cyrill. Alexand. 1. in Ioan.
& Hierosolymitan. Cathec. 6. sed hi non ita clarè lo-
quuntur, ut facili in sensum bonum explicari ne-
queant.

5. Chryso. somnus præcipue (& subinde reliquos) ita
explicat S. Thom. part. 1. quæst. 12. art. 1. ad 1. vbi eius
interpretes nonnulli, & in 4. d. 49. qu. 2. art. 2. ad 1. Du-
ran. ibi. ad 4. Sixtus Senensis 6. Biblioth. annotat. 182. Fer-
dinand. Bellofillo aduertent. ad 1. t. Chryso. cap. 5. Arru-
bal. 1. p. qu. 12. art. 1. d. 3. Herize d. 36. Fatolus ad eum art.
dub. 3. & 4. magna locorum ponderatione, Soares 2. de
attributis c. 7. n. 18. Primo, de inuisibilitate Dei oculis cor-
poris. Verum, cum de Angelis etiam, qui eorum senten-
tia corporei non sunt, sed incorporei (ut ostendit Valsq. 1.
part. 2. d. 178.) ita loquantur, locum explicatio non ha-
bet. Et Theodoret. de mentis etiam oculis expressè agit.
Chryso. autem ex eo, quod Angeli non vident Deum
nihil posse de eius substantia nobis narrare ait: quod si
eum oculis mentis viderent, utique possent. Denique
Anomæi, contra quos ibi censent oculis mentis visi-
bilem Deum in se esse, imò ab ipsis videri docebant:
quos ex inuisibilitate oculis corporeis, nullatenus im-
pugnarent. Explicant Secundo de inuisibilitate Dei in
se à nobis in hac vita, frigidius: quia de Angelis etiam,
quos Beatos esse ij Patres fatentur, expressè loquan-
tur. Ait inquit Arrubal, Chryso. somnus hom. 5. de
incomprehensibili Dei natura satis se explicuisse, quod
de visione Dei in hac vita loquatur. Ait enim: *quan-
do igitur ignoratur Dei substantia, summa dementia
est velle Deo nomen imponere, nedum comprehendere.*
Vbi illud quando refertur ad illud *Nunc loci Pauli.*
Videmus nunc per speculum, quem explicabat: quasi
pro tunc beatitudinis designato ibidem à Paulo. *Tunc
autem facie ad faciem*, nec nomen Deo im-
ponere, nec videri posse negat, sed admittit, ut expressè vi-

M. de cur

detur admittere hom. 3. in epist. ad Philip. his verbis, *in si sine hic* (in hac vita) *sine illic* (in beatitudine) *cum Rege sunt*: atque illie quidem multo magis proprius, non quasi quodam interiecto vestibulo, non per fidem, sed facie ad faciem. Sed certe quid aspectu Dei facie ad faciem, seu faciei diuinae intelligat, satis constat ex datis n. 3. atque instantie illi de impossibilitate enarrandi nobis nequam fit satis.

6. Tertia explicatio est: loqui hos Patres de visione comprehensua Dei, soli Deo possibili. Verum, licet quandoque comprehensionis nomine vtantur, dum eam creaturæ possibilem negant: alii comprehensionis nomine, non illam Scholasticam comprehensionem (de qua q. sequenti.) Sed Dei in se visione intelligunt, vt ibi ostendam. Secundum: quia agunt contra Anomatos, qui comprehensionem pro totius Dei visione accipiebant, vt eorum argumentum ostendit, quod reieciimus q. 2. cert. 2. Deinde: quia non ita insaniunt, vt æque ab ipsis videri Deum asserant, atque à seipso videatur. Tertiò: quia substantiam Dei in se non videri à Beatis Angelis aiunt, sed in aliquo, quod à Deo deriuatur. Quartò: quia aiunt nihil nobis de Dei substantia enarrasse, quia eam non cognoscunt; cum tamen ex visione non comprehensua enarrare aliquid de illa possent: quare & hanc illis negant. Ea propter Molina 1. p. qu. 12. art. 1. d. 1. Valq. d. 37. c. 2. Salas 1. 2. tract. 2. d. 4. n. 5. Fernand. de visionib. veteris testam. vil. 7. n. 3. sect. 1. censent hos Patres, incul pabiliter quidem in magno in Catholicam fidem affectu adeo Anomatorum errorem fuisse infectatos, vt in eam sententiam oppositam, falsam quidem, tunc autem nondum ab Ecclesia damnatam ierint. Licet damnata posthac fuerit, vt sapè in alijs Partibus contra errores alios disputantibus viui venit, quod ipsum in præfati de Nysseno, & Theodoro iudicat Herize d. 36. citata n. 4. Ego vero magno fundamento ita hos Doctores iudicasse, negare minime possum. Tamen ita de eis sentire, in tantos Patres obseruantia, nusquam audeo. Maxime cum videam Catholicam nostram conclusionem, licet tunc nondum definitam, tot Euangelij locis expressam, illo etiam Matt. 11. *Nemo nouit Filium nisi Pater*: ex quo suam sententiam hi Patres præcipue deducunt: cum ibi etiam addatur, *Et cui voluerit Filius reuelare*: quibus Dei notitia clara, quæ Deo connaturalis dicitur, nobis ex Dei reuelantis dignatione possibilis denuntiat: quare censeo præfatos Patres de impossibilitate Dei à creatura, tam pro hac, quam pro ista beatitudinis esse locutos, viribus tamen naturæ, atque de se considerata, non ex supernaturali Dei adiutorio, sine quo, sicut nec videre, ita neque nobis quidquam de Dei substantia potest creatura etiam Angelica enarrare. Hoc quidem solum errorem Anomatorum satis confutabat, inuoluente illa Chrysostomi verba, *quam pro viribus nostris capimus*, & relata ex hom. 3. ad Philippen.

7. De Ambrosij etiam, atque Hieronymi agenda addubitar, & Isidori mente super hac questione. Ambrosij enim in 1. Lucæ ad id Ioann. 1. *Deum nemo vidit unquam*: ita scribit. Et quid de hominibus loquimur: cum etiam de ipsi celestibus virtutibus, & potentatibus legerimus: quia Deus nemo vidit unquam. Et statim serè: *ideo Deum nemo vidit unquam*, quia eam, quæ in Christo habitat, plenitudinem diuinitatis nemo conspexit, nemo mente, aut oculis comprehendit. Sed licet hæc referens Aug. epist. 112. c. 5. nihil respondet, tamen c. 9. vbi de comprehensione agit, de visione comprehensua Dei Ambrosium explicat, ac de potestate videndi Deum in hac vita, & c. 10. & 11. vbi hæc etiam ex Ambrosio: *cert. Quid mirum, si in præfati saculo, nisi quando vult Dominus, non videatur, in ipsa quoque resurrectione non facili est Deum videre, nisi his, qui corde sunt mundo*; & ideo Beati mundo corde. Concluditque Aug. *Cernis quam circumspectè loquatur Ambrosius etiam de illis, qui in futuro saculo videbunt Deum, Et insensitandem vide quid adiungat Ambrosius: neque in loco (inquit) videtur Deus, sed mundo corde*. Hieron. autem in id. 1. *Audite verbum Domini Principes Sodomorum*. Sic habet: *licet faciem Dei iuxta naturam suam proprietatem nulla videat creatura: & tunc mente cernatur, quando inuisibilis creditur*. Quasi sola Fide Deus mente percipi potest: Sed de visione oculis corporis primam testimonij partem interpretatur Aug. citata epist. 111. in 2. verò non dixisse oculis mentis credi solummodo à creatura posse, non videri, sed designasse oculos, quibus in celo

à mundis corde videndus sit. Sunt enim oculi mentis, quibus solum inuisibilis corporeis oculis esse creditur. Et certe Hieron. ipse in 1. 1. ita scripsit. *Homo Deum faciem videre non potest: Angeli autem etiam minimorum semper faciem Dei vident*. Et nunc in speculo videmus, & in enigmate: Tunc autem facie ad faciem, quando de hominibus in Angelos profecerimus, & poterimus dicere cum Apostolo. Nos autem reuelata facie gloriam domini speculantes in eandem imaginem transformamur. Ad quæ Augustinus. In his verbis hominis Dei multa consideranda sunt. Primum: quia secundum apertissimam Domini sententiam etiam ipse Hieronymus sentit tunc nos visuros faciem Dei: Tandem Hieronymus in id. Math. 11. *Nemo nouit Filium, &c. Eunomium irridet*, subditque quod si contendit inde suam insaniam consolari, quod sequitur: *Et cui voluerit Filius reuelare aliquid est natura aequalitate nosse, quod nouerit, aliud reuelantis dignatione*. Isidorus tandem 1. Sentent. cap. 3. in id. Exodi 41. *faciem meam videre non poteris, ait quia, quamuis ad paritatem Angelicam humanam, etiam post resurrectionem natura perferatur, & ad contemplandum Deum indefessa cœnsetur, videre tamen, eius essentiam plenè non prænalerit, quia nec ipsa perfectio Angelica in toto, vel integrè attingit scire. Sola enim sibi integrè nota est Trinitas, & humanitati suscepta, quæ tertia est in Trinitate persona*. Sed certe de notitia comprehensionis Dei loquitur, vt appetit illud integrè dicat: aut si illud integrè ac plenè ad præualerit, seu potentiam videndi clarè Deum creaturæ non esse. Item abstractum humanitatis, pro concreto homo, posuit, quo solum pacto, Tertia est in Trinitate Persona, ac eam comprehendit, seu integrè cognoscit: ac proinde eius Scholasticæ, valere ad hanc sententiam idiomatum communicationem, aiebat ibidem Isidorus audi. 2. Offic. Eccles. c. 24. *Hic videt per speculum in enigmate in futuro autem facie ad faciem cum ad speciem fuerit perducta, per fidem*. Patres alij faciliorem adhuc explicationem habent, vt cert. 2. vbi eos pro Armenis opponemus, palam fiet.

CERTAMEN II.

Probatur à ratione conclusio, atque à nonnullis obiectionibus vindicatur.

1. Ratione Theologica probatur Conclusio. Primò: quia ad Beatitudinem necessariam omnino est clara Dei visio, siue ea totalis, siue partialis beatitudo nostra sit, siue quid ad illam essentialiter, atque necessario requisitum: atque nostra beatitudo possibilis est, imò de facto pluribus adest secundum fidem: ergo & visio clara Dei est possibilis. Secundò probatur argumento à contrario inuerso, quo q. 1. probabamus visionem claram Dei oculis corporeis esse impossibilem. Item obiectum, quod intra sphaeram obiectiuam alicuius potentie clauditur, clarè ab illa percipi aliquo modo potest: atque Deus intra latitudinem sphaeræ obiectiue nostri intellectus clauditur: ergo aliquo modo, saltem supernaturaliter, siue auxilio, aut dono aliquo supernaturali adiuuto intellectu percipi clarè ab eo poterit. Minor patet: quia Deum ab intellectu creato nostro percipi, cognoscere, licet imperfectè, notum experientia est, ac proinde, & hunc posse de Deo cogitare, Deumque intra ipsius sphaeram essentialiter ob excellentiam obiecti ipsam in se viribus propriis naturalibus nequeat perungere. Maior probatur: quia nullum obiectum potest esse intra sphaeram obiectiuam alicuius potentie, quin sit aliquis proportio intentionalis inter vtutemque; quæ licet non omnimoda, & adæquata, seu ad æqualitatem sit, adhuc tamen aliqua saltem inchoata proportio est, quæ licet complementum non exigit, quia supernaturaliter est, tamen illius infert possibilitatem: neque enim possibile est inchoatum aliquid factum impossibile, eo quo potest completi, & absolui.

2. Tertia probatio sit S. Thom. 1. p. qu. 12. quam Theologi omnes probant: licet disputatio inter eos non admodum leuis sit, an demonstratio debeat censeri. Negat Molina 1. p. qu. 12. art. 1. d. 1. Soar. lib. 2. c. 7. Salas 1. 2. tract. 2. d. 3. sect. 1. & Recentiores plures, Affirmit Scotus in 4. d. 49. qu. 2.

ea. 8. Nif. 2. metaph. 3. cap. 4. Attrubal. d. 15. c. 1. Ego non
disputo: sicuti nec de probationum aliam in materiis
aliis quali atq. nisi aliquando inuitus. Sunt enim reflexæ
quæstiones & plus damni proximitate sua, quam commodi
Theologiae ac Philosophiæ afferentes. Ratio autem sic ha-
bet. Naturalis omnium appetitus elicitus de aliquo arguit
eius possibilitatem: atque omnes naturalem appetitum eli-
citum habemus videndi Deum: ergo videre Deum nobis est
possibile. Maior probatur ex illo Augustini 4. contra Iulian.
cap. 13. Neque enim omnes homines naturali instinctu im-
mortales, & beati esse vellent, nisi esse possent; ergo ex
appetitu elicto naturali, seu instinctu naturæ recte infer-
tur rei ita appetitæ possibilitatem iuxta Augustin. Et ratio est:
quia instinctus naturalis, quo impellimur omnes ad aliquid
desiderandum, non magis erga impossibile esse potest;
quam innatus naturæ appetitus; quare, licet arbitrius
cuiusque appetitus elicitus obiecti desiderati possibilitatem
tem non arguat, alius naturalis omnium appetitus, atque natu-
ræ instinctus elicitus obiecti sic appetiti possibilitatem
eumcit. Minor ex eodem testimonio luaderetur. Nam beati-
tudo nostra necessitudo Dei visionem, vel inuoluit, vel sup-
ponit, ut diximus: quare si desiderant omnes naturæ instin-
ctu desiderant, omnes etiam Dei visionem, saltem im-
plicitè desiderant. Secundò probatur: quia naturale om-
nibus desiderium est videndi causam, & suam, & ceterorum
effectuum, quos cognoscit. Est autem causa hæc Deus, ut
monstratum est d. 1. atque alibi in physicis controuersi, de
causis. Sic efformata ratio demonstrationem mihi sapit: scilicet,
ut dicit, de eo non disputo. Quarto denum probatur: Nulla
quippe implicatio apparet in eo, quod Deus ab intellectu
creato date videatur, qui comprincipio supernaturali ele-
uatur. Hæc ratio demonstratio non est, ut aliqui putant:
alioquin mysterium Fidei possibilitatis euidens, ac demon-
strabilis esset: quia in eis nulla assignabitur repugnantia.

3. Oppones præter explicatos Patres cert. 1. a. num. 3.
Cyrillum Alex. 1. in Ioan. cap. 22. Soli enim consubstan-
tiali Filio Pater visibilis est. & nulli præter eum alij; ac
intellectus per creaturarum pulchritudinem videre Deum
ab his, qui eum viderint: aciem oculorum hominibus tan-
quam Deus effluens: quia omnem superat creaturam.
Loquitur tamen de hominibus in hac vita, ut Moyses, &
Prophetis, libro item 4. r. 1. ad id. Manifestabo ei meipsum,
aut diuinitas Deum dandam esse cognitionem Dei per-
fectam, & exquisitam oculorum Dei reuelationem non in
fuitis, & enigmate, sed aperte & perfecte. & ut ita di-
cam: taliter reueletur, ut inquit, ex parte est. Et insec-
tius. Mandat corde visio Dei summum præmium est, in qui-
bus Christus per spiritum fulgebis. Eodem modo explican-
das est. Epiphani. hæret. 70. de visione viribus nature cum
expresse concludat: inuisibilis igitur est natura, & incon-
prehensibilis gloriæ: vero vult conspici ab homine nihil
admiratur: quo etiam pacto Cyril. Hierosol. Cateches. 6.
Cuius hæc sunt verba. Admonet nos infirmitatis nostræ
Deum dicent: Deum nemo vidit: unquam: quid igitur dicet
aliquis? Nonne scriptum est quod Angeli eorum semper vi-
dent faciem Patris: vident sanè, sed non ita ut est, sed ut
est: & ipsi capiunt: vident Angeli, sed ita ut capiunt: vi-
dent Archangeli, qui possunt vident Throni, & Dominatio-
nes: sed minus tamen quam pro rei dignitate. Solus autem
spiritus videt. & Filius Dei unigenitus, ubi visione pro rei
dignitate, seu quantum videri absolute potest, ceteris
solum negat. Neque aliter explicandus Basilus venit 1.
contra Eunom. post medium, & Nyssen. de Beatitudinib.
ad id: Beati non de corde, ubi de Dei visione in hac vita
loquitur, seu eius possessione per cordis puritatem, quam
eis, qui per illam ad statum primum conditionis primæ
nostræ nature reducantur concedit; aliam verò Dei visio-
nem impeditam pro nunc esse ait: quo eam possibilem ab-
solute decernit. Atque altera ex dictis explicatione intelli-
genda sunt ea omnia loca 1. ad Timoth. ad Hebr. 11. c. 1.
Ioan. & alia, quibus supra Deus inuisibilis dicebatur. Sed
oppones tandem hic illud ex 1. Petri 1. in quem (Deum)
desiderant Angeli prospicere: ergo neque Angeli Beati, ac
proinde neque illi Beati absolute Deum vident: quod enim
habetur, non desideratur. Respondetur ex Greg. 18. Moral.
c. 18. Idolor. 1. Sent. c. 10. Beda 1. 8. lib. quæst. qu. 9. solum eis
verbum significare scietatem videntium Deum sine fastidio.
Secundò ex Valt. supra c. 6. in vulgatis, & græcis nonnullis
codicibus non legi, in quem, sed in qua. id est Fidei myste-
rii.

Christoph. de Ortega, de Deo 1°, Tomus I.

ria, desiderant Angeli prospicere. Ex euenibus, quibus præ-
dicta à Prophetis, impleta successu temporis ab Angelis
cernuntur: verum enim successu ea Angelis reuelantur, iux-
ta id ad Ephel. 3. Ut innotescat Principibus Ecclesiæ.

4. A ratione obicit. Magis distat, imò infinite, ac
proinde multo magis distat, Deus ab intellectu creato,
quam oculus corporeus ab Angelo: & tamen hic nequit
supernaturaliter ad videndum Angelum eleuari: ergo ne-
que intellectus ad videndum Deum, Veræ, & antiqua solu-
tio communis distinguit maiorem. Entiatinè: concedit,
intentionaliter: negat. Ne autem solutio peticio principij
habeatur, multis non satis firmis Recentiore contendent,
Id autem paucis sic ab antiquis, & à nobis ostenditur. Tum,
quia intellectus obiectum est ens, cum omnia, ad quæ ex-
ploratò, intellectus per suam cognitionem extenditur, in
ea solum ratione conueniant: Deus autem intia entia co-
hibetur. Secundo: quia, licet imperfectè ob. m. tenui-
tatem, & imbecillitatem intellectus naturaliter Deum sua
cognitione pertingat; secus visus Angelum: unde virtus
inchoata intellectus respectu Dei, ut obiecti, ac proinde
aliquis proportio intentionalis cum ipso deprehenditur;
quæque diuinitus confortari, inuari, atque eleuari queat ad
Deum videndum; secus in visu ad Angelum videndum, si-
cuti neque ad iudicandum adhuc de coloribus, de quibus,
ne imperfectè quidem iudicat, licet clarè eos apprehendat.
Hæc à ratione naturali satis firmiter dicuntur. Sed firmius
adhuc ex fide minor illa indistantia intentionalis maiore
que intentionalis proportio intellectus, & Dei, quam visus,
& Angeli monstratur: cum ex fide, ut vidimus, constet
Deum à Beatis clarè esse videndum, viderique de facto:
secus Angelum ab oculo corporis.

5. Sed instabis: non solum ad obiectum extraneum
connaturali virtuti ineleuabilis à Deo potentia vitalis est:
sed etiam ad extraneum modum tendendi connaturali
modo, quo in suum obiectum tendit: ut patet in visu, qui
eleuari nequit ad tendendum abstractiue in colorem, aut
lucem, in quæ connaturali modo visus, seu intuitus ver-
satur & in phantasia, seu imaginatiua, qua tali, quæ in ob-
iecta sensuum exteriorum abstractiue natura sua ver-
satur, nec diuinitus ad ea intuituè cognoscenda potest ele-
uari: ergo ita hic modus tendendi in Deum abstractiue
connaturalis intellectui nostro non arguit esse eleuabi-
lem à Deo ad ipsum intuituè, seu visus videndum: Res-
ponderetur distinguendo antecedens. Ad extraneum mo-
dum absolute, & simpliciter connaturali virtuti potest fac-
tor: circa vnum, vel alterum obiectum: nego. Id enim
ob excellentiam obiecti, & potentia imbecillitatem
provenire potest, quæ principio supernaturali non vitali
posse inuari: primum probant exempla illarum potentia-
rum, quarum altera nullum obiectum abstractiue, altera
nullum intuituè cognoscit: cum tamen intellectus ferè
omnia minus excellentia intuituè, & visus connaturali-
ter percipere queat: unde negatur facile consequentia.

6. Instari potest: Deus est quid supernaturalis: ergo ne-
quit esse obiectum potentia naturalis, qualis intellectus
est: ac proinde neque esse ei intentionaliter, aliquatenus
adhuc, proportionatus, & indistans. Consequentia probatur:
quia potentia specificatur ab obiectis: ergo potentia ob-
iecti supernaturalis ab eo specificatur: at nihil naturale
specificari potest à supernaturali: ergo neque habere ob-
iectum supernaturale. Secundò: quia omnis potentia, essentia,
& entitate sua respicit suum obiectum: ac proinde ei ne-
cessariò connectitur: nihil autem naturale supernaturali
connexum esse potest: negatur tamen consequentia. Ad il-
lud de specificatione cum extrinseca solum, ac non intrin-
seca fit, nego naturale à supernaturali specificari non posse:
maximè si inchoata, & imperfecta potentia respectu ob-
iecti supernaturalis sit, ut hic euenit. Ad secundum de con-
nexionem: nego potentiam connecti necessariò essentia sua cum
obiectis, maxime, si inchoata sit, nec complebilis, nisi per
supernaturale aliquid, ut de potentia obiectuali passua
rerum, imò & obiectuali actiua communiter docetur:
quin completam actiuam ad suos effectus, adhuc ut possi-
biles, essentia, & entitate sua non referri verior nobis
philosophia est, ut controuert. 1. de causis docebamur: licet
nos sine eo respectu eam concipere, & explicare minime
possimus: sicuti neque omnipotentiam sine possibilitibus.
Secundò data connexionem, nego naturale connecti entita-
te sua cum supernaturali non posse, non solum, ut possi-

M 2. biff

ORTEGA
de Ortega
D. V. la

bili (quod est manifestum) sed ut existenti, si naturale existens sit, ut contra Ripaldam, & Recentiores reliquos fuisse ostendimus controuersi. I. de ente supernaturali, qui totius tertius nostrarum controuersiarum Theologicarum est, atque hunc Deo dante inmediate, nec multo post tempore typis sequetur. Denique opponi posset, Deus obiectum infinitum esse: ergo, & actus in illud tendens infinitus euaderet, quandoquidem ab illo, ut ceteri actus, specificatur. Negatur consequentia. Nam actus non solum ab obiecto specificatur, sed etiam à potentia: quæ, cum finita, & creata sit, nequit actus infinitus euadere: malum enim ex quocumque defectu. Nec valet scientiam Dei erga creatam infinitam esse solum ex infinitate potentie: ergo & creata erga Deum infinita erit solum ex infinitate obiecti, creata enim obiecta non specificant diuinam scientiam, quæ, quoad intrinsecum sui ab eis creatis, quæ cognoscit, non pendet, quod secus euenit cognitioni creatæ respectu suæ potentie.

CERTAMEN III.

*Molestum Philosophiam, & Theologiam,
magna ex parte, transcendens calculi
argumentum eluitur.*

1. Argumentum hoc eodem modo fieri potest contra omnem actum Theologicum, qui obiectum motum diuinum aliquid habet, imò & contra abstractivam Dei cognitionem, quæ Deum obiectum sui terminatum habet, imò & contra visionem de Angelo, & de homine infra quos species infinitæ imperfectiores, & imperfectiores possibiles sunt. Adde, & contra potentiam productivam creatam hominis, & equi, quæ à suis terminis specificatur extrinsecè, atque in vulgari opinione entitate sua ad illos refertur, eisque, ut possibilibus, reuera connexa est; idcirco illud Philosophiam, & Theologiam magna ex parte transcendere dixi. Licet autem, vel inde eius argumenti fallacia satis prodatur, tamen aliquorum solutiones instantis pluribus locum ita fecerunt, ut non pauci Recentiores solum illud difficile iudicarent: quare otiosum hic minime iudicavi illud simul, semelque ex instituto dissolvere, ne deinceps in nostris controuersis legatur.

2. Est autem argumentum huiusmodi. Actus in obiectum essentia sua tendens eo perfectior (paribus ceteris) est: quo obiectum est perfectius: siquidem actus omnis ab obiecto specificatur. Idcirco enim visio Angeli perfectior ceteris paribus visione lapidis: ergo, quo gradu obiecta se excedunt, debent se, ceteris paribus, excedere actus exerciti circa illa: atqui Deus infinite excedit reliqua obiecta creata, collectiue etiam sumpta, in perfectione: ergo & actus qui circa ipsum versatur, ut Dei visio & reliqui, infinite debet excedere omnes actus collectiue sumptos, qui circa infinita obiecta creata, versari queant: ergo debet necessarii infinitus esse absolute, & simpliciter essentia sua, quicumque actus circa Deum, ut eius visio, versetur: alioquin implicat creatum aliquid essentia sua absolute & simpliciter infinitum esse: ergo visio Dei omnino repugnat. Confirmatur: quia actus, ad quem ab infimo eius generis progrediendo perfectionis tamen determinata, per infinitos perfectiores & perfectiores, perfectionibus in vnoquoque determinatis, nunquam peruenitur, infinitus plane est: ut patet in linea, quæ maiores & maiores determinatè infinitas excederet: atqui ad perfectionem visionis Dei non peruenitur per infinitum progressum ab actu visionis circa obiectum infimum creatum, per infinitas visiones possibiles perfectiores & perfectiores, circa obiecta perfectiora & perfectiora in infinitum possibilia: ergo infinitus in genere visionis est. Confirmatur. Secundo: quia sicut obiectum visionis Dei, scilicet Deus, cuncta creata perfectiora & perfectiora in infinitum excedens absolute infinitum est: ita & visio eorum omnium infinitas numero perfectiores & perfectiores visiones cunctas excedens, infinita in suo genere & perfectione visionis absolute & simpliciter esse debet.

3. Falsus 1. p. qu. 1. art. 1. dub. 7. negat quancumque obiecti visionem, aut actum è maiore obiecti perfectione,

ceteris paribus, perfectionem euadere altera, quæ minus perfectum obiectum attingat, si inadæquata, ac non comprehensua sit: sed, si adæquata, & comprehensua sit obiecti illius. Sed certe rem negat ab omnibus admissam, atque ex terminis ipsis fere notam. Equius enim dubitet visionem hominis, aut Angeli ceteris paribus, & si ipsius comprehensua non sit, & adæquata, perfectionem tamen visionem lapidis esse. Eo igitur indubitato principio admisso, Respondetur communiter actum non crescere in perfectione ex perfectione obiecti proportionem arithmetica est, ut si obiectum duplo perfectius altero sit, duplo etiam cognitio eius perfectior cognitione alterius esse debeat: quod ob causam creatæ limitationem, à qua actus prouenit aucte euenire: sed solum crescere proportionem geometricam, quam non satis explicans: sed eam satis esse inquit Arrubal, ut si obiectum perfectius certo obiectorum numero sit, eius cognitio eorum cognitionibus perfectior sit. Si autem omnium perfectissimum, & eius cognitio perfectissima omnium de aliis cognitionum euadat, ut ad eius perfectionem nulla alia cognitio peruenire queat.

4. Verum id satis videtur ad intentum euincendum. Licet enim non arithmetice, ut bene dicebatur, ad obiecti perfectionem crescat ceteris paribus actus perfectio, ut actus perfectus ut duo esse debeat, eo ipso, quod eius obiectum ut duo perfectum sit: cum tamen aliquid perfectionis actus ex obiecto trahat, & magis perfectionis ex perfectiori (ut notissimum atque indubitatum est) ponamus actum ex obiecto perfecto ut quatuor euadere perfectum ut vnum: & tunc quidem euident erit actum ex suo obiecto perfecto, ut octo trahere perfectionem ut duo. Et sic in actibus perfectiorum, & perfectiorum obiectorum: ut verum sit quod hæc solutio de proportionem geometrica concedit, scilicet, ut si se habet obiectum ad obiectum, ita proportione seruata, non obiectorum, & actuum quidem, sed actuum inter se, se habeat actus ad actum. Iam verò, cum in quouis infinito plura infinita includantur, v.g. in infinito vnitatum, infinitum dualitatum, ternionum, & quaternionum, licet (ut notissimum est) duplo, vel triplo, vel quadruplo minus perfectionis, quam sit in obiecto, in actum, seu cognitionem eius trahatur: si tamen obiectum infinite simpliciter & absolute perfectior sit, & in quo infiniti gradus perfectionis, vel formaliter, vel æquialiter continentur, uti continentur in Deo, actus in illud tendens, & tendens perfectionem habeat infinitam, æquialentemque infinitis perfectionibus maioribus & maioribus infinitorum: non quidem obiectorum perfectiorum & perfectiorum ab infimo vique ad perfectissimum obiectum, scilicet Deum, sed actum perfectiorum & perfectiorum, qui circa eiusmodi obiecta versari, ad illaque terminari queunt. Hoc autem solum argumentum cuiusque confirmationes contendunt.

4. Ad ea autem omnia respondent. Primo nonnulli cum Arrubale, licet actus circa Deum infinitum versans infinitos maioris & maioris perfectionis actus sub se habeat, eisque æquialent, non tamen esse infinite perfectionis: quia non est in eadem specie perfectionis, atque illi. Sed malè: quia, nec Deus in eadem specie, imò nec genere villo, adhuc supremo, cum creaturis infinitis perfectioribus & perfectioribus est: tamen, quia eis omnibus superior, perfectiorque est, atque eorum perfectiones æquialenter atque eminenter habet, infinitus absolute, atque infinite perfectionis est. Hæc dist. 36. c. 4. à n. 63. respondet eis argumento, & confirmationibus solum euinci actum tendentem in Deum esse negative infinitum. Sed non melius: quia perfectio illius actus æquialens infinitis perfectioribus positia est. Lugo d. 5. de lucernat. sect. 3. à n. 36. & Recentiores alij respondent in hac, & similibus difficultatibus, & materis eis discursibus solum inferri infinitatem actus secundum quid, aut æquialenter, non autem absolute & simpliciter. Sed hoc de infinitate æquialenter reticiendum omnino à creaturis, ac proinde ab actibus creatis est: quibus non minus æquialens, quam formalis infinitas repugnat, imò multo magis cum sit infinitatis genus nobilissimum, quam formalis si proprie æquialentia vox usurpetur.

6. Quod autem infinitas secundum quid creaturis non repugnat, in pluribus, patet: præcipue in continuo quantitativo, quod in satis communi opinione de eius infinitis partibus proportionabilibus, in mea autem ex infinitis

nitis punctis compositione planum est: ac proinde quantum quantitate, imò & eius aliquotam partem, licet finita absolute sit, secundum quid, siue secundum partes proportionales infinitatem claudere, atque in se habere. Quæ solutio Murciani Recentioribus sæpè citatis placet, licet ex nonnullis prænotatis è tractatu suo de infinito, quæ nobis placere non possunt. Ait enim de conceptu infiniti illud esse, ut eo nihil maius in suo genere esse cogitari possit: sique solum explicari, ac definiti rectè possit. Vnde, cum tendentia in Deum quam essentialiter actus visionis includit, & creatum quid sit, & à potentia, & principii limitatis procedat, & meliorem, atque superiorem aliam in Dei visione circa seipsum necessariò habet in suo genere, & habere potest, adhuc in creatis, ratione melioris compingit, & attentionis intentionis potentia: quare in suo genere melior omnibus, qui esse, cogitari possunt non est: quare neque absolute, & simpliciter in eo genere infinita. Sed certè infinito quantitas extensio, aut intensio homogenea continuæ, imò & discretæ nullatenus continet. Linea enim quantumvis infinita, maior adhuc esse potest, si medio aut parti sui pars alia addatur, licet si utriusque infinita sit à fine, vel initio sui (ut ita loquar) nihil addi possit: quia iam terminus intrinsecus ipsi daretur, qui eius infinitatem destrueret: atque idem est de infinito intensiois homogeneæ, atque de infinito quantitatis discretæ. Ille igitur infinitatis conceptus, conceptus infinitatis specialis Dei est, quorum prædicata infinita, non solum per denegationem termini intrinseci sunt, & quæ proinde aliquid generis illius extra ipsa esse, excludunt: sed per denegationem termini etiam extrinseci: & quæ ideo quidquam generis illius non solum realiter, sed & formaliter extra ipsa esse prohibeat, ut sæpè controuersia præfenti, & controuersæ de Trinitate docuimus. Denique est conceptus ille proprius infinitatis vniuersum sumptæ esset, eius proprietates & secundarius, non autem eius essentia & primarius conceptus foret. Ex eo enim, quod infinitas in se habeat partes, atque progressu infinito ad vltimum perueniret, prout, quod maius aliquid infinito in illo genere esse nequeat. Etenim infinitas rei intrinsecæ est. Maioritas autem, & minoritas: ac proinde earum negatio, comparatio ad aliud extrinsecum in utriusque entitate fundata.

7. Licet autem ea solutio infinitatis secundum quid actum tendentium in Deum, & creaturarum, in quibus calculatorum hoc argumentum locum habet, vera foret: oporteret tamen non admittere infinitos actus, vel creaturas perfectiores & perfectiores determinatio excessu visionis Dei, aut creatura alia inferiores, aut totam inferiorum collectiue sumptarum perfectionem formaliter, aut æquialiter in superioribus includi. Si enim verumque admittatur implicat eam visionis Dei seu cuiusvis alterius tendentia in Deum, infinitatem secundum quid, ac non simpliciter & absolute talem esse; etenim si tendentia illa in Deum infima in infimum obiectum, et si à potentia limitata sit, aliquam entitatem, & perfectionem trahit, & superior alia immediata ad obiectum immediate superioris infimo illo, & sic deinceps infinita progressionem ascendendo per obiecta, & actus superiores, & superiores vique ad Deum: ergo, si excessus vniuscuiusque tendentia actus superioris, & superioris respectu inferioris determinatus sit, supra determinatam entitatem, & perfectionem illius, quam formaliter aut æquialiter etiam includat tendentia circa supremum obiectum infinitè ab infimo per excessum perfectionis distans, infinitos gradus determinatos perfectionis formaliter, aut æquialiter habebit: ergo erit perfectionis simpliciter & absolute infinita: quemadmodum linea eo præcisè quod infinitas partes determinatas, seu aliquotas, quas vocant, in se claudat infinita absolute & simpliciter in suo genere esset: utrobique enim partes lineæ, aut perfectionis tendentia illius accipienti restant semper alia; & alia accipienter. Nec reuertit ad principij, & prædicati creaturae limitationem recurrere. Inde enim probabitur implicatio tendentia creatæ in Deum à potentia limitata potius, quam solvatur argumentum: cum inde constet limitationem eiusmodi sententiam necessariò esse, quæ argumentum factio infinita, atque illimitata absolute & simpliciter fore monstratur.

CERTAMEN IV.

Veritas solutionis huius in infinitate secundum quid tantum Specierum, & actuum supremorum.

1. V Era nihilominus ea solutio est, quæ eis argumentis solum probari infinitatem secundum quid contendit, quæ ut diximus creaturis non repugnat. Sed quia negari nequit quin species siue actus superior formaliter, vel eminenter, seu æquialiter inferioris perfectionem contineat, & aliquid amplius (quod erat alterum è duobus negandum, ut argumenta facta infinitatem simpliciter & absolute talem in eis non euinceret) negandum necessariò est speciem superiorem supra infimam creatam, & sic de reliquis addere aliquam perfectionem aliquotam supra perfectionem infimæ speciei, quam æquialiter continet, licet necessarium sit, quod addat aliquem excessum perfectionis proportionalem siue ex proportionalibus partibus perfectionis, siue ex eius punctis constat: quæ infinita adhuc sui repetitione innititur simpliciter & absolute excessum perfectionis non constituit.

2. Etenim sicut neque infinitæ partes proportionales, aut puncta infinita, quibus continuum quantitatum iuxta meam, vel alteram communem opinionem constituitur, infinitam quantitatem continuum absolute & simpliciter constituit, sed intra finitam absolute & simpliciter quantitatem sunt: ad eam igitur modum finitam absolute & simpliciter perfectionem, eminentialiter continentia perfectiorum & perfectiorum ab infima ad supremam specierum creatarum solummodo proportionaliter se excedentium, quæ in suprema est, infinitatem simpliciter & absolute talem nusquam constituit: quia ex proportionalibus perfectionis infinitis partibus constat, non ex aliquotis. Quod si in speciebus obiectorum infinitè sese solum proportionaliter excedentibus verum id habet: citius in eorum cognitionibus, & actibus creatis, quæ ne proportionem arithmetica & perfectione crescunt obiectorum, sed minori adhuc, verum habebunt. Quo satis ubique calculatorum argumentum habet, ut ubique quæ scatur.

3. Sed dices vnde constaret, & cognitiones, seu actus infinitos sese mutuo in perfectione excedentes solum se excedere perfectionem proportionalem, ac non aliquota? potius enim videtur excessum vniuscuiusque respectu inferioris aliquotum, & determinatum esse debere. Primò enim infima omnium possibilium species, sicut entitatem, ita & bonitatem determinatam, & aliquotam habere debet: cum nihil solum proportionalem extra aliquotum esse, à Deoque produci possit, ut commune Philosophis axioma est, vnde à pari inferri videtur proximè superioris speciei excessum perfectionis aliquotum esse debere. Secundò quia ex memorato axioma proximè superioris speciei determinata, & aliquota entitatis propria, & perfectionis non minus debet esse, quam infima: & sic de aliis perfectioribus & perfectioribus. Cum autem diuersa eius perfectio, & excedens sit, debet esse excessu perfectionis determinato, & aliquoto, siquidem proportionalis excessus additus aliquoto nequit facere aliam perfectionem aliquotam, & determinatam maiorem. Sicut neque pars proportionalis quantitatis addita parti quantitatis aliquota maiorem aliquotam, imò neque aliquotum potest constituere.

4. Ceterum ratio, quæ in obiectione hac petitur, cur excessus proximè in creatis superioris speciei respectu infimæ proportionalis esse debeat, non aliquotus ex absurdo quod infinita simpliciter & absolute suprema ex creatis species creata, imò & inferior longe suprema, essentia sua foret, aperte datur. Cum talis fore argumento calculatorio bene penetrato demonstratur: & tamen infinitas eiusmodi Dei propria sit, ac proinde creatura repugnans. Quid ergo robustius ratione qua aliter sentientes in aperta agit, cogitque contradictionem? ad primum autem negatur paritas ab aliquota perfectione speciei, seu actus

infimi ad excessum aliquotum superiorum in infinitum, & superiorum: quia in hoc involuitur contradictio, non in illo. Ad rationem ex illo axioma, quod nihil proportionale esse, aut produci à Deo possit admisso, respondetur: facile solum inferri speciem, & actum superiorem perfectionis determinatæ esse & maioris, non autem maioris determinatæ & aliquotæ: ad id enim opus esset, ut perfectionis excessus aliquotus esset ac determinatus, quod absurdum. Illud autem quod assumebatur, nempe neque posse esse maiorem perfectionem determinatam, quia ex proportionali excessu, & aliquotone, nequit aliquota perfectio constitui, prorsus falsum est; si enim ex puris proportionalibus partibus aliquotum constituitur in opinione communi, citius ex proportionali & aliquotone constituitur. Loquor in communi hac continui compositione, quam in Physicis reici. Nam in mea de infinitis puris punctis facilius hæc omnia ibunt. Siquidem duo hæc argumenta locum non habent, & quidem species entis cuiusvis creati superioris perfectionis, inferioris alterius determinatam perfectionem & entitatem non claudit formaliter entitatis, & aliquid aliud, adhuc proportionale entitatis ac perfectionis addit, sed se tota speciali conceptu suo indivisibiliter perfectior est: quare locum proprie loquendo, non habent quæ ex augmento quantitativo lineæ maioris, per continentiam tantæ magnitudinis, quanta in minori est, & alterius siue aliquotæ, siue proportionalis partis additione.

5. Secundo oppones. Licet hæc ita habeant in speciebus, & actibus tendentibus in objecta perfectiora & perfectiora creata in infinitum possibilia; alii in actibus qui Deum attingunt, qui proculdubio infinitum simpliciter & absolute obiectum est, locum non habent: quare ij actus infiniti erunt, atque ex aliquota absolute & simpliciter infinitate eius essentiali infinitatem trahent: sicuti traherent ex infinitate aliquota obiecti creati. Respondetur negando actum creatum attracturum perfectionem infinitam ex obiecto simpliciter infinito secundum speciem suam, etsi in creatis esse possit. Sed dixisse nos vniuersim neque actus, neque obiecta creata, etsi supremæ speciei forent, & quæ inferiores & inferiores in infinitum haberent fore ex specie sua simpliciter & absolute infinita. Quia aliæ species perfectiores, & perfectiores in infinitum, tam in actibus, quam in obiectis inferiores alias proximæ non ex excessu aliquotæ, seu determinato, sed proportionali excedunt: quo argumentum calculatorium in præfenti, & aliis materiis cessat.

6. Vnde, etsi infinitum simpliciter obiectum sit (ut de facto Deus est, atque per impossibile esse creatum aliquid admittatur) eo principio statuto actus infinitas non inferitur: quia, cum certum sit actum non sumere suam perfectionem ex obiecto proportionem arithmetica, sed geometrica, ut explicuimus supra: atque statutum sit contra hoc calculatorium argumentum species rerum creatarum quarumcunque, superiores & superiores in infinitum solo excessu determinato proximè inferioribus excedere posse; idem de actibus tendentibus in quodvis obiectum etiam infinitum est dicendum. Initabis tamen: actus circa obiectum infimum, ex creatis aliquotam perfectionem ab illo trahit: ergo illi proximè superior circa obiectum aliquotæ maius, & sic in infinitum possit, & superiores aliquotæ esse in infinitum possit, aliquotæ etiam maiorem & maiorem perfectionem à suis obiectis in infinitum traherent: cum non minus specificentur, essentialiterque dependentiam habeant actus superiores à superioribus suis obiectis, quam infimus actus ab infimo, nec minus quàm hoc, & illa influxiva perfectionis in suos actus fit.

7. Respondetur in meis principiis de constitutione continui punctis solis infinitis, instantiam nullam esse. Cum enim quodvis indivisibile determinatum quid sit (licet non aliquotum, id est quod aliquoties repetitum efficiat designabilem, & mensurabilem à nobis determinatam magnitudinem) seorsim vel solum, vel coniunctum cum alio, vel aliis finitis numero indivisibilibus (quæ tamen aliquotam magnitudinem non faciant) produci à Deo poterit, quare actus ille infimus ab infimo obiecto vnum solum, vel duo, aut tria indivisibilia perfectionis ab obiecto infimo trahere poterit, & sic superiores & su-

periores actus à perfectioribus, & perfectioribus suis obiectis trahere poterunt, quin ad infinitum simpliciter perfectionem perveniant, etiam si infinitum aliquod creatum obiectum tandem pertingerent: quare nec actus circa Deum versans illam ex eius infinitate trahet. Sed in communi alia continui compositione ex infinitis partibus proportionalibus respondetur, actum infimum determinatam illam & aliquotam perfectionem non trahere ex obiecto, siue ad obiecti exigentiam, licet tota illa ad obiectum terminetur: quia licet totam illam terminatam possit intentiorem & perfectiorem, non tamen illam petere, sed quasi patiur extrinsecè à potentia & compingit actus illius: quæ ex necessitate effectus, qui non nisi aliquotus produci potest, ac non proportionalis tantum, ad aliquotam eius infimi actus entitatem necessario concurrunt: deinceps autem in superioribus actibus solum ad proportionalem excessum, quem unumquodque obiectum superioris de se in suo actu reposit. Dixi autem sub finem numeri 4, in se totis diversis perfectioribus speciebus instantiam propriam à maioribus quantitativis respectu minorum esse non posse.

8. Denique dices: ex continentia Dei eminenti alii omnis possibilis creaturæ perfectioris & perfectioris, inferri à nobis infinitatem Dei, atque omnipotentiam: ergo ex continentia eminenti omniū inferiorum & inferiorum speciebus in infinitum in suprema, ad quam perveniri progrediendo non potest, infinitas deducitur: quod si huic infinitati evincenda obest, quod superiorum & superiorum excessus solum proportionalis, ac non aliquotus sit, etiam oberit infinitati Dei, eiusque infinitati demonstranda. Respondetur negando consequentiam. Dei quippe, atque omnipotentia infinitatem non ex continentia eminenti infinitarum creaturarum deduximus utcumque: diximus enim eam deduci etsi creaturæ possibiles infinitæ non essent, sed ex ratione, & modo eas continendi. Eas quippe continet præcise, quia non repugnant; quæ ratio, si in infinitis infinitis chimæris adfuerit omnes in Deo continerentur, atque, quatenus ex parte Dei eiusque potentia est, continetur: vnde, & modus eas continendi eminenti est amplissimus, & superfluitissimus, ut sic loquar, respectu creaturarum contentarum, quemadmodum continentia omnis spatij & durationis creatæ possibilis, per immensitatem & æternitatem Dei amplissima est, & in qua spatia, & durationes omnes creatæ possibiles quoquoersum agi, moveri acque agitari queant. Species autem suprema illa creata, ita inferiores infinitas proportionali diminutione decrecentes eminenter continet, ut nihil ei præter necessarium ad excessum proportionalem proximè inferioris superfluit. Quo labaseit argumentum. Præterquam quod continentia eminenti actiua, & exemplaris, seu idealis Dei omnem formalitatem effectus debet, etsi excellentius, continet, quare & ex eiusmodi continentia inferiorum rectè inferitur Dei infinitas simpliciter; species autem perfectior præter genus nihil, quod inferioris, & imperfectioris sit continet; imò verò in differentiali prædicato, quo perfectior euadit, diversa omnino ab imperfectiori est, & aduersa: quare neque aliquid continet illius, ut diximus.

QVÆSTIO IV.

Sitne Deus ab intellectu creato comprehensibilis.

DEVM naturæ viribus comprehensibiliter videri non posse certum ex dictis est: cum cepta, & Catholica veritas sit Deum naturaliter videri à creaturis minime posse. Quare id solum in præfenti inquirunt: an viribus supernaturalibus ita Deum adequare, & totaliter videre intellectus possit, ut ipsum comprehendat perfectissime cognitione, quæ strictè comprehensio à Theologis appellatur; non lata illa, quia Dei visio quævis